Suomen Reserviupseeriliitto -
Finlands Reservofficersförbund

Lausunto
28.3.2025

Viite: Ulkoasiainvaliokunta perjantai 28.03.2025 klo 11.00 / VNS 9/2024 vp / Asiantuntijapyyntö 7.3.2025
Aihe: VNS 9/2024 vp Valtioneuvoston puolustusselonteko, teema: Mm. kansainvälisiin tehtäviin varautuminen

VNS 9/2024 vp Valtioneuvoston puolustusselonteko

Suomen Reserviupseeriliitto ry (RUL) kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon mukaisesta asiasta.

Yleistä

Valtioneuvoston puolustusselonteossa tarkastellaan kattavasti puolustuksen toimintaympäristöä ja arvioidaan puolustuksen kehittämistarpeita. Selonteko määrittää puolustuspoliittiset linjaukset Suomen puolustuskyvyn ylläpidolle ja kehittämiselle osana Natoa. Selonteossa on huomioitu hyvin radikaalisti muuttunut turvallisuuspoliittinen ympäristömme. Selonteko on kattava ja selkeä.

Puolustusselonteossa Suomen puolustuksen perustaksi myös Nato-jäsenyyden aikana vahvistetaan kehittyvä asevelvollisuus, laaja ja koulutettu reservi sekä korkea maanpuolustustahto.

Selonteossa todetaan, että Suomen integroituminen Natoon aiheuttaa merkittäviä lisäkustannuksia. Haasteita aiheuttaa taloudellisten resurssien lisäksi myös mm. henkilöstön riittävyys sekä lainsäädännön ja muun ohjeistuksen ajantasaistaminen.

Puolustusbudjetin kasvattaminen pysyvästi Naton määrittämälle tavoitetasolle on välttämätöntä. Tämä tarkoittanee tulevaisuudessa puolustusbudjetin kasvattamista yli 3 % BKT:sta. Tässäkin tilanteessa on varmistettava, että toiminnan, hankintojen ja Nato-velvoitteiden lisäksi puolustusbudjetissa on riittävät resurssit myös henkilöstömenoille. Varusmiespalveluksen ja reservin toiminnan määrästä ja laadusta ei ole mahdollista tinkiä. Vapaaehtoisen maanpuolustuksen riittävillä resursseilla voidaan merkittävästi tehostaa erityisesti reservin toimintakykyä ja osaamista.

Vapaaehtoinen maanpuolustus

Selonteon mukaan asevelvollisuusjärjestelmä tuottaa jatkossakin laaja-alaisen, osaavan ja toimintakykyisen reservin, jolla mahdollistetaan koko maan puolustaminen myös liittokunnan jäsenenä. Asevelvollisuudella ja vapaaehtoisella maanpuolustuskoulutuksella on reservin toimintakyvyn varmistamisen lisäksi suuri merkitys myös Puolustusvoimien palkatun henkilöstön rekrytoinnissa. Asevelvollisuuden aikana hankitulla osaamisella on käyttöä myös muissa yhteiskunnan toimintakykyä uhkaavissa kriiseissä. Reserviläisiä tarvitaan Puolustusvoimien sodan ajan joukkojen lisäksi myös moniin muihin yhteiskunnan elintärkeisiin tehtäviin.

Vapaaehtoinen maanpuolustus nähdään selonteossa keskeisenä voimavarana, jolla on maanpuolustustahtoa kohottava vaikutus. Vapaaehtoisen maanpuolustuksen merkitystä reserviläisten osaamisen ja toimintakyvyn ylläpitämisessä selonteossa ei erityisesti

mainita. Vapaaehtoisella maanpuolustustyöllä on koulutuksen lisäksi merkittävä rooli mm. reserviläisten toimintakyvyn ja ampumataidon ylläpitämisessä sekä maanpuolustustahdon vankistamisessa.

Puolustuskyvyn pitkäjänteisen kehittämisen mahdollistamiseksi on kyettävä resursoimaan henkilöstö, materiaalihankinnat ja toiminta yhdeksi toimivaksi kokonaisuudeksi.

Maanpuolustusvelvollisuus ja kokonaismaanpuolustus ovat koko yhteiskunnan yhteinen asia, ja sen eteen on tehtävä eri hallinnonalojen ja toimijoiden töitä. Tällä hetkellä maanpuolustusvelvollisuus koskettaa käytännössä vain vähemmistöä suomalaisista. Nykyiset uhkat ja kriisit kohdistuvat koko yhteiskuntaan. Selonteossa mukana olevat kutsuntajärjestelmän uudistamisajatukset ovat kannatettavia. RUL kuitenkin painottaa, että kyseessä ei ole vain puolustushallinon asia, vaan asevelvollisuuden, siviilipalveluksen ja kokonaismaanpuolustuksen kehittämiseen ja rahoittamiseen pitää aktiivisesti osallista muidenkin hallintoalojen, mm. TEM:n ja STM:n.

Vapaaehtoisen maanpuolustuksen toimintaedellytykset on varmistettava. Käytännössä tämä tarkoittaa mm. vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen resurssien sekä koko maan kattavan ampumarataverkoston varmistamista. Puolustusministeriön 21.3.2025 julkaisemassa Vapaaehtoisen maanpuolustuksen tavoitetila 2023-raportissa mainitut esitykset Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK) kasvavasta roolista erityisesti paikallisjoukkojen kouluttajana ovat kannatettavia. RUL näkee tärkeänä, että MPK:ta voitaisiin käyttää määrättyjen joukkojen kouluttajana ja, että MPK:n julkisiin hallintotehtäviin lisätään mahdollisuus turvallisuus-, varautumis- sekä johtamis- ja kouluttajakoulutuksen antaminen. On ehdottoman tärkeää, että MPK:lle varmistetaan pitkäjännitteisesti laajentuvien tehtävien edellyttämät taloudelliset resurssit.

Sodan ajan materiaalista valmiutta voidaan osaltaan parantaa antamalla ammattisotilaille ja reserviläisille Puolustusvoimien hyväksyvän ja yhteensopivan sotilasvarustuksen hankinnassa verovähennysoikeus. Toteutettavissa oleva verohelpotus voisi olla malli, jossa ammattisotilas ja reserviläinen voi hankkia hyväksytyt varusteet arvonlisäverottomalla hinnalla. Tällä on myös tavoitteellista vapaaehtoista harjoitustoimintaa kannustava ja motivoiva vaikutus.

RUL:n saama valtioapu on ollut vuositasolla 32 000 euroa ennen vuotta 2022. Se korotettiin Venäjän Ukrainaan tekemän hyökkäyksen jälkeen 82 000 euroon vuosille 2022–2026. Kahtena viime vuonna liitto on lisäksi saanut kohdennettua tukea kansainvälisen toiminnan kehittämiseen 100 000 euroa / vuosi. Keskeisenä perusteena on ollut RUL:n rooli Naton reservien yhteistoiminnan kehittämisessä eritoten reserviupseeriorganisaatio CIOR:n kautta, jossa liitto edustaa Suomea ja vaikuttaa osaltaan Naton reserviläisten väliseen yhteistyöhön, koulutusmahdollisuuksiin, sekä osallistuu reserviä koskevaan valmistelu- ja kehitystyöhön.

Toiminnan merkityksellisyyden ja volyymin kasvaessa, liiton kansainvälisen toiminnan ja kansainvälisen koulutuksen lisääntyessä, sekä Nato-jäsenyyden kautta muodostuvien tehtävien myötä, liiton valtionavun tason nosto pitkäjännitteiseen vuositasolla noin 250 000 euroon on ehdottoman tärkeää.

Suomen Reserviupseeriliitto -
Finlands Reservofficersförbund

Lausunto
28.3.2025

Reservin osaaminen ja käyttö
Puolustuksen kasvavat tehtävät vaativat panostamista henkilöstöresursseihin sekä koulutus- ja harjoitustoimintaan.

Palkatun henkilöstön lisäksi reserviläisten käyttöä ja käytettävyyttä tulee vahvistaa merkittävästi. Reserviläisten käyttöä asevelvollisten kouluttamisessa ja oman sodan ajan joukon toiminnan suunnittelussa ja harjoittelussa on lisättävä. On selvitettävä ja mahdollistettava reserviläisten lyhytaikaiset, määräaikaiset palvelussuhteet Puolustusvoimiin mm. reserviläisjohtajien oman sodan ajan joukon harjoituksien suunnittelussa ja toteuttamisessa. Selvityksen yhteydessä on huomioitava mahdolliset tarpeet löytää ratkaisuita asevelvollisuuteen liittyvän lainsäädännön asettamiin rajoituksiin suunnittelun, toimivallan ja päätöksenteon osalta. Osaavan reservin käyttöä voidaan tehostaa myös reservin yläikärajaa nostamalla.

Reservin osaamista ja toimintakykyä pidetään yllä Puolustusvoimien kertausharjoituksilla ja vapaaehtoisilla harjoituksilla, Maanpuolustuskoulutus MPK:n laajalla koulutustoiminnalla sekä reserviläisjärjestöjen monipuolisella toiminnalla.

Reservin osaamisen perustana ovat kertausharjoitukset. Kertausharjoitusten määrä on pystyttävä pitämään vähintään 30 000 harjoituksiin määrätyssä reserviläisessä vuosittain. Näkemyksemme mukaan tämä vaatii sekä edellä mainittua reserviläisten vastuutason nostoa oman sodan ajan joukon toiminnan suunnittelussa ja harjoittelussa, että kertausharjoitustoiminnan mahdollistavan palkatun henkilöstömäärän nostoa nykyisestään. Oman joukon kertausharjoitusten suunnitteluun keskeisesti osallistuvien avainreserviläisten kertausharjoitukset on tarpeen varmistaa niin, että suunnittelua voidaan toteuttaa pääosin kertausharjoitustoimintana eikä mahdollisesti mittavakin suunnittelutyö tule toteutettavaksi ns. vapaa-ajalla.

Kansainväliset tehtävät
Selonteon kirjaukset henkilöstön käytettävyydestä kansainvälisissä tehtävissä ovat perusteltuja. Asevelvollisten nykyistä laajempi käyttö kansainvälisissä tehtävissä tulevaisuudessa on tärkeää. Kansainvälisiin tehtäviin valmistautuminen on pitkäaikainen ja vaativa tehtävä, joka vaatii koulutusjärjestelmän ja palveluehtojen pikaista selkeyttämistä.

Keskeisiä kysymyksiä ovat myös reserviläisten käyttö Naton rakenteissa ja tehtävissä. Lähtökohtaisesti reserviläisiä voidaan ja pitää tulevaisuudessa käyttää myös monipuolisiin ja vaativiin kansainvälisiin tehtäviin.

Naton yhteisen puolustuksen ja muihin kansainvälisiin tehtäviin osallistumisen ehtojen on oltava selkeitä. Itsestään selvää on, että kansainvälisiin tehtäviin osallistuvalla asevelvollisella tulee olla asianmukainen ja kyseisen tehtävän vaativuuden edellyttämä koulutus ja varustus. RUL kannattaa, että asevelvollisten kohdalla kansainvälisiin tehtäviin osallistumisen tulee olla vapaaehtoista. Suostumuksen tulee olla yksilöity, jotta asevelvollinen ymmärtää suostumusta antaessaan tehtävän sisällön.

Esityksessä mainitaan, että henkilöstön ja asevelvollisten asemaa tarkastellaan erillisessä hankkeessa. Reserviupseeriliiton osaaminen on käytettävissä tässä hankkeessa.

Suomen Reserviupseeriliitto -
Finlands Reservofficersförbund

Lausunto
28.3.2025

Ensimmäiset reserviläiset on jo valittu Naton komentorakenteen tehtäviin. Reservin joustavan ja laajamittaisen käytön varmistamiseksi on nykyistä osin turhan rajoittavaa sääntelyä avattava. Esimerkiksi upseerien osalta on tarkistettava määräaikaisen reserviupseerin (MARU) tehtävään määräämiseen liittyvää asetusta siten, että se mahdollistaa jatkossa myös reservin majurin tai tätä korkeamman sotilasarvon reserviupseerin lähettämisen komentorakenteen tehtäviin. Vastaavasti määräaikaisia aliupseeritehtäviä on myös tarjottava reserviläisille, joilla tehtäviin tarvittava osaaminen. Lisäksi reserviläisiä on toistaiseksi jo käytetty Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtävissä.

Reserviläisten laajemman käytön osalta keskeistä on Naton maakomponentin joukkorakenteen tehtävien vaatimat ratkaisut. Näistä keskeisiä ovat mm. palvelussuhteen ehdot koulutuksen, valmiudessa olon ja varsinaisen tehtävän aikana, sekä palvelussuhteen jälkeinen tuki. Palvelussuhteen ehtojen tulisi olla ammattisotilaiden kanssa samassa tehtävässä toimittaessa samalla tasolla. Tällä hetkellä on vielä sopimatta mikä taho edustaa reserviläisiä kv-ehdoista sovittaessa ja millainen on näiden ehtojen neuvottelujärjestelmä. Reserviupseeriliiton osaaminen on käytettävissä reserviläisten palvelusehdoista käytävissä keskusteluissa.

Keskeisillä reserviläisjärjestöillä on omien, vakiintuneiden kansainvälisten suhteiden ansiosta myös iso rooli kansainvälisessä toiminnassa, jonka avulla mahdollistetaan suomalaisille reserviläisille koulutusta ja harjoittelua kansainvälisessä ympäristössä sekä tehdään suomalaista reserviin perustuvaa puolustusratkaisua ja meidän kokonaisturvallisuusratkaisua tunnetuksi. Tätä työtä tehdään tiiviissä yhteistyössä Puolustusvoimien kanssa. RUL:lla on vakiintuneet yhteistyösuhteet mm. Nato reserviupseerijärjestöön (CIOR) sekä Pohjoismaiden ja Viron reserviupseeriorganisaatioihin. Kansainvälisiin kontakteihin osallistuu vuosittain useita kymmeniä liiton jäseniä. Keskeisiä tapahtumia ovat mm. kielikurssit (Nato STANAG-kielitutkinnot), nuorten upseerien työpajat, CIMEX-ja kyberharjoitukset sekä sotilastaitokilpailut. Reserviläisjärjestöillä voi olla, niin sovittaessa, merkittävä rooli mm. kielikoulutuksen ja kansainväliseen yhteistoimintaan liittyvissä koulutuksissa.

On tärkeää pikaisesti selvittää millaista kansainvälistä koulutusta reserviläisillä on tarpeellista ja mahdollista saada valmistautuessaan uusiin tehtäviin. Samoin on selkeytettävä kuinka ja millaisin palvelusehdoin reserviläiset voivat näihin koulutuksiin sekä kansainvälisiin tehtäviin osallistua.

Suomen Reserviupseeriliiton puolesta

Aaro Mäkelä
Puheenjohtaja
Suomen Reserviupseeriliitto
aaro.makela@rul.fi
Puh. 050 540 5416

Janne Kosonen
Toiminnanjohtaja
Suomen Reserviupseeriliitto
janne.kosonen@rul.fi
Puh. 050 5810 819

Suomen Reserviupseeriliitto on vuonna 1931 perustettu reserviupseereiden valmiuksia kehittävä aatteellinen ja toiminnallinen maanpuolustusjärjestö. Liiton 290 jäsenyhdistyksessä on 28.000 henkilöjäsentä.